

Posudek bakalářské práce Adama Paška „Žižekova logika obecnosti a dialektika vědomí“

Práce „Žižekova logika obecnosti a dialektika vědomí“ překračuje obvyklý standard bakalářských prací obtížností svého tématu. Adam Pašek nepochybně prokazuje schopnost přesvědčivým způsobem interpretovat náročné filosofické texty. Práce přesto trpí některými nedostatky.

Za prvé není zcela jasně zdůvodněno téma práce (odhlédneme-li od jejího názvu, který je po mém soudu zavádějící). Sám autor uvádí, že by bylo násilné číst *Fenomenologii ducha* vždy prostřednictvím aplikace triadické struktury „teze, antiteze, syntéza“ (11), sám však takové čtení přijímá, a identifikuje v této struktuře hlavní problém své práce: kde se „bere zdroj pohybu v syntetické pozici, která přece má být určitou negací, a tedy samostatnou pozicí s vlastním obsahem“ (12). Autor zde spatřuje „okamžik zaváhání dialektické samsáry“, přičemž odmítá řešení tohoto problému spočívající v tom, že „celek je ve vývoji vědomí již vždy imanentní“ (12). Namísto toho rozvíjí vlastní řešení, inspirované Lacanem a Žižekem. Není však zdůvodněno, proč bychom měli odmítnout tezi imanence celku ve vývoji vědomí. Ostatně zdá se, že autor se zde dostává do rozporu sám se sebou, protože sám tvrdí, že „motor“ dialektického procesu je zde takřikajíc od počátku (34): tak v pozn. 108 souhlasně cituje Žižeka, podle kterého „existuje-li nějaký hegelíánský axiom, tvrdí, že nedostatek musí být lokalizován už na samém počátku celého pohybu“.

Aby vyřešil problém, který spatřuje v Hegelově dialektice, Adam Pašek sahá nejprve po Žižekově teorii klasifikace, aby z ní vytěžil „pojem *výjimky, která předcházející klasifikaci, z níž je výjimkou*“ – tento pojem má být „přesně tím, co by mohlo pomoci osvětlit nutnost, s níž dialektický vývoj generuje své kontradikce, které potom generují další dialektický vývoj a tak dále“ (15). Žižek sám však nestačí, je třeba vzít do hry ještě Lacana.¹ Autor se opírá zejména o pojem „*objet petit a*“, význam tohoto pojmu však redukuje na to, že „má ... s nutnou výjimkou z klasifikace společné to, že označuje inkonzistenci daného pole ... [a že] ... navíc shodně s nutnou výjimkou stojí za subjekt, resp. ... je objektivním korelátém subjektivity“ (18). Nutno konstatovat, že autor ve svém textu nikde nevykáže, že by „*objet petit a*“ byl objektivním korelátém subjektivity. Obecně mám za to, že Lacanovu koncepci by bylo třeba představit komplexněji, aby se tak autor vyhnul podezření z násilného přizpůsobování Lacana svým vlastním interpretačním potřebám.

¹ Autor při výkladu Hegela poměrně intenzivně využívá také interpretace Jeana Hyppolita, píše však nesprávně jeho jméno („Hippolyte“).

Po přípravných metodických úvahách autor přistupuje k velmi podrobné interpretaci relativně krátkého úseku Hegelovy *Fenomenologie*. Jeho výklady jsou přesvědčivé. Jedná se nicméně o interpretaci, která se, nakolik dohlížím, příliš neodchyluje od „standardního“ výkladu. Vzhledem k autorovu záměru se přitom zdá být zbytečné souvisle sledovat Hegelův text. Čtenář by spíše očekával, že se autor bude cíleně věnovat vykázání toho, v čem je standardní čtení nedostatečné a v čem je naopak jím navrhovaný interpretační přístup tím či oním způsobem lepší. Z celkového rozsahu 25 stran je však podobné argumentaci vyčleněn pouze malý prostor, zejména na s. 32–35, krajně stručně na s. 40. Autor příležitostně vyslovuje obecné a netriviální teze o Hegelově dialektice jako takové (její pojem nutnosti, s. 37; její typ procesuality, s. 43), bohužel však tyto teze podrobněji nerozvíjí.

Závěrem bych formuloval dvě otázky. 1) Souhlasil by autor s tím, že jeho čtení jde proti Hegelovým vlastním intencím, tvrdí-li autor, že absolutní duch je „radikální otevřeností budoucnosti“ (51)? 2) Otevírá se nám podle Adama Peška cesta pro lepší (v jakémkoli smyslu) pochopení *Fenomenologie*, aplikujeme-li na ni autorem navrhované „sexuované čtení dialektiky vědomí“ (50)?

Práce Adama Peška svědčí o potenciálu jejího autora kreativním způsobem interpretovat velmi obtížné filosofické texty. Jeho bakalářská práce nicméně není ve všech částech argumentačně dotažená a trpí nevyvážeností mezi značným prostorem, který je věnován detailní interpretaci části Hegelovy *Fenomenologie*, a nedostatečným výkladem základních koncepcí, o něž se tato interpretace opírá (Žižek, Lacan). Z uvedených důvodů navrhuji práci hodnotit jako velmi dobrou.

V Urbanově 15. 5. 2015

Martin Ritter, Ph.D.